

Enligt sändlista

Ändring av gränsen, nya föreskrifter samt fastställelse
av skötselplan för naturreservatet Skalahauar, Fårö

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn	Skalahauar
Kommun	Gotland
Socken	Fårö
Läge	På den östligaste delen av Av- näs, nordöstra Fårö
Kartblad	Ekonomiska kartbladet 470 61 (7K 6b), Skär
Gräns	Ytterkanten av den kraftiga heldragna linjen på bifo- gad karta, bilaga 1
Area	29,5 hektar
Fastigheter	Se förteckning, bilaga 6
Markägare	Se förteckning, bilaga 6
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Gotlands län

1991-09-16

231-1318-91

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen det på bifogade karta, bilaga 1, avgränsade området som naturreservat. Beslutet innebär att den tidigare reservatsgränsen justeras så att den i huvudsak kommer att följa befintliga vägar och fastighetsgränser.

Naturreservatets namn skall vara Skalahauar.

Ändamålet med reservatet skall främst vara att skydda och bevara ett delvis öppet flygsandområde med en särpräglad fauna.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen (1976: 484) som anges nedan. Tidigare gällande föreskrifter upphör att gälla då det nu fattade beslutet vinner laga kraft.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

- A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservatet
-

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra ny byggnad eller anläggning eller bygga till eller ändra befintlig byggnad eller anläggning,
2. uppföra flaggstång, mast eller antenn,
3. anlägga parkeringsplats, väg, stig, bro eller spång,
4. anlägga luft- eller markledning,
5. sätta upp tavla, skylt, affisch eller därmed jämförlig anordning,
6. bedriva täkt, gräva, schakta, utfylla, tippa eller spränga,
7. skogsgödsla,
8. plantera in för området främmande växt- eller djurart,
9. avverka, ta bort eller upparbeta dött eller döende träd,
10. upplåta mark för militär övningsverksamhet.

1991-09-16

231-1318-91

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att

11. föra motordrivet fordon,
12. uppföra stängsel eller annan hägnad,
13. markbereda eller plantera skog.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

1. Anordningar för utmärkning av och upplysning om reservatet.
2. Borttagande av uppkommande trädplantor på de öppna dynområdena inom det område som avgränsats på bifogade karta, bilaga 2, samt övriga skötselåtgärder enligt vad som närmare anges i bifogad skötselplan (bilaga 5).

./.
./.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. föra motordrivet fordon,
2. tälta eller ställa upp husvagn,
3. göra upp eld,
4. sätta upp tavla, skylt eller affisch,
5. samla in insekter.

Föreskrifterna C 2 och C 5 gäller även markägare och innehavare av särskild rätt.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter m m om naturvårdsförvaltningen som framgår av bifogad skötselplan (bilaga 5).

1991-09-16

231-1318-91

Inom ramen för dessa kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.

2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och naturvårdsverkets anvisningar.
3. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Gotlands län.

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Geologi

Skalahauar och den utanför Skalahauar liggande sandbuktten Skalasand ingår i det stora flygsandområde som täcker nästan hela Avanäs. Vid Skalasand löper sandområdet ut i havet, medan stranden norr och söder om Skalasand består av kalkstenshällar som till stor del är täckta av strandgrus och klappersten.

Själva Skalahauar är starkt kuperat och består av sandkullar och dyner av varierande form och storlek. Dynerna är inte orienterade i någon speciell riktning. Den största och mäktigaste dynen ligger i den nordöstra delen av reservatet.

Innanför och parallellt med stranden löper en 4-7 m hög stranddyn.

Det är inte känt när flygsandfältet vid Skalasand började att bildas, men troligen har det skett någon gång under 1700- eller 1800-talet. På 1600-talet var området bevuxet med skog, och på en karta från 1692 syns inga spår av flygsand eller sanddyner.

I nordväst gränsar reservatet till Mässingskärr, en ag- och vassbevuxen våtmark med intressant flora.

Växtlighet

Under 1900-talet har det tidigare så öppna Skalahauar delvis vuxit igen, och området består nu av en mosaik av trädgrupper och öppna sandområden. Tall är det helt dominerande trädslaget, men här och var växer även klibbal (framför allt i utkanten av talldungarna närmast innanför stranddynen), asp och sälg. Runt träddungarna växer ofta en bård av sandvide.

Trädskiktets utbredning och sammansättning framgår av bifogad karta, bilaga 3.

1991-09-16

231-1318-91

Undervegetationen i talldungarna domineras antingen av gräs och halvgräs, t ex sandstarr, eller av ris, främst blåbär och lingon. Lavar och mossor saknas ofta helt. På de öppna sandyterna utgörs vegetationen av gräshed med varierande slutenhet. Sanden binds där främst av gräset borsttåtel. På dynkrönen eller där sanddriften är extra kraftig växer ett annat gräs, sandrör. Sandröret är en mycket god sandbindare och är ofta den enda blomväxten på dynernas högsta delar, medan den på andra ställen växer tillsammans med flockfibbla, sandsvingel och borsttåtel.

På de mindre vindexponerade områdena övergår gräsheden i en lavhed dominerad av renlavar.

Den kustdyn som löper några tiotal meter innanför stranden är bevuxen med bl a sandrör, strandråg, borsttåtel, sandstarr, flockfibbla och strandvial. Närmare havet hittar man arter som marviol, sodaört, spjut- och strandmålla.

./.

Utbredningen av fältskiktets olika vegetationstyper visas på bifogad karta, bilaga 4.

Djurliv

Området hyser en tämligen art- och individfattig fågel- och däggdjursfauna.

Vad gäller insekts- och spindelfaunan uppvisar området många likheter med det närbelägna Ullahau men också vissa olikheter. Så t ex har den i Skalahauar tämligen vanliga jordlöparen *Harpalus solitarius* bara tillfälligtvis anträffats utanför reservatet. Vid inventeringen 1987 påträffades även de i Sverige sällsynta vägstekelarterna *Arachnospila consobrina*, *Anoplius aeruginosus* och *Evagetes dubius*. Bland områdets vedlevande skalbaggar kan nämnas jättevedbocken *Ergates faber*, taggbocken *Prionus coriarius* och praktbaggen *Buprestis octoguttata*.

ÄRENDETS BEREDNING

Efter ett förslag (1961-09-15) från länsarkitekten i länet beslutade länsstyrelsen 1962-11-07 att fridlysa Skalasand som naturminne. I och med tillkomsten av 1964 års naturvårdslag omfördes området till naturreservat.

På uppdrag av statens naturvårdsverk utförde Anna Gudmarsson sommaren 1975 en botanisk inventering av området (se Gudmarsson 1976). I början av 1980-talet upprättade Gunnar Nordanstig vid skogsvårdsstyrelsen ett förslag

1991-09-16

231-1318-91

till skötselplan för området. Detta förslag har sedan i två omgångar (1986 och 1991) bearbetats av länsstyrelsens naturvårdsenhet.

På uppdrag av länsstyrelsen utförde Mikael Sörensson sommaren 1987 en översiktlig inventering av områdets insektsfauna (se Sörensson 1989).

OMRÅDETS BETYDELSE OCH BEHOV AV SKYDD OCH VÅRD

Skalahauar är ett av Gotlands största öppna flygsandområden utanför Gotska Sandön och är därmed av stort geovetenskapligt intresse.

Inom området förekommer dels ett flertal sällsynta eller hotade arter insekter som är knutna till områden med öppen sand, dels ett antal sällsynta vedlevande skalbaggar. Området är därmed av stort zoologiskt intresse.

Under senare år har området blivit ett alltmer välbesökt utflyktmål.

Enligt beslut av naturvårdsverket 1987-12-21 ingår Skalahauar i ett större område av riksintresse för naturvården (område I 3) och ingår också i ett större område av riksintresse för friluftslivet (område I 1) enligt 2 kap 6 § naturresurslagen.

Själva sanddynerna kan skadas av olika slag av ingrepp, t ex tåkter, schaktningsarbeten samt väg och ledningsdragning liksom av ovarsam markberedning och terrängkörning.

Många av områdets sällsynta och hotade insektsarter skulle försvinna om området växte igen. Andra är beroende av viss tillgång på döda eller döende träd.

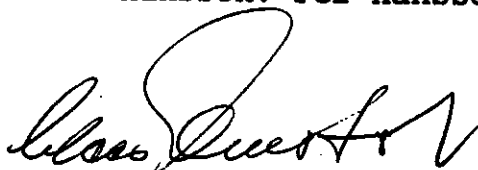
./. Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet (se bilaga 7, formulär A).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Claes Elmstedt, ordförande, och ledamöterna Gunhild Bolander, Eric Carlsson, Torsten Frölich, Torsten Gustafsson, Bertil Jacobsson, Björn Jansson, Ingvar Kolmodin, Harriet Lihnell, Henry Lindkvist, Jan Lundgren, Lennart Pettersson, Ulla Pettersson och Ingibjörg Sigurdsdottir samt tjänstgörande suppleanten Staffan Danielsson.

1991-09-16

231-1318-91

I den slutliga handläggningen har även deltagit länsrådet Jan Björklund, 1:e länsassessorn Nils Strehlenert, byrådirektören Stellan Hedgren och avdelningsdirektören Per Hansson. Per Hansson föredrog ärendet.

Claes Elmstedt

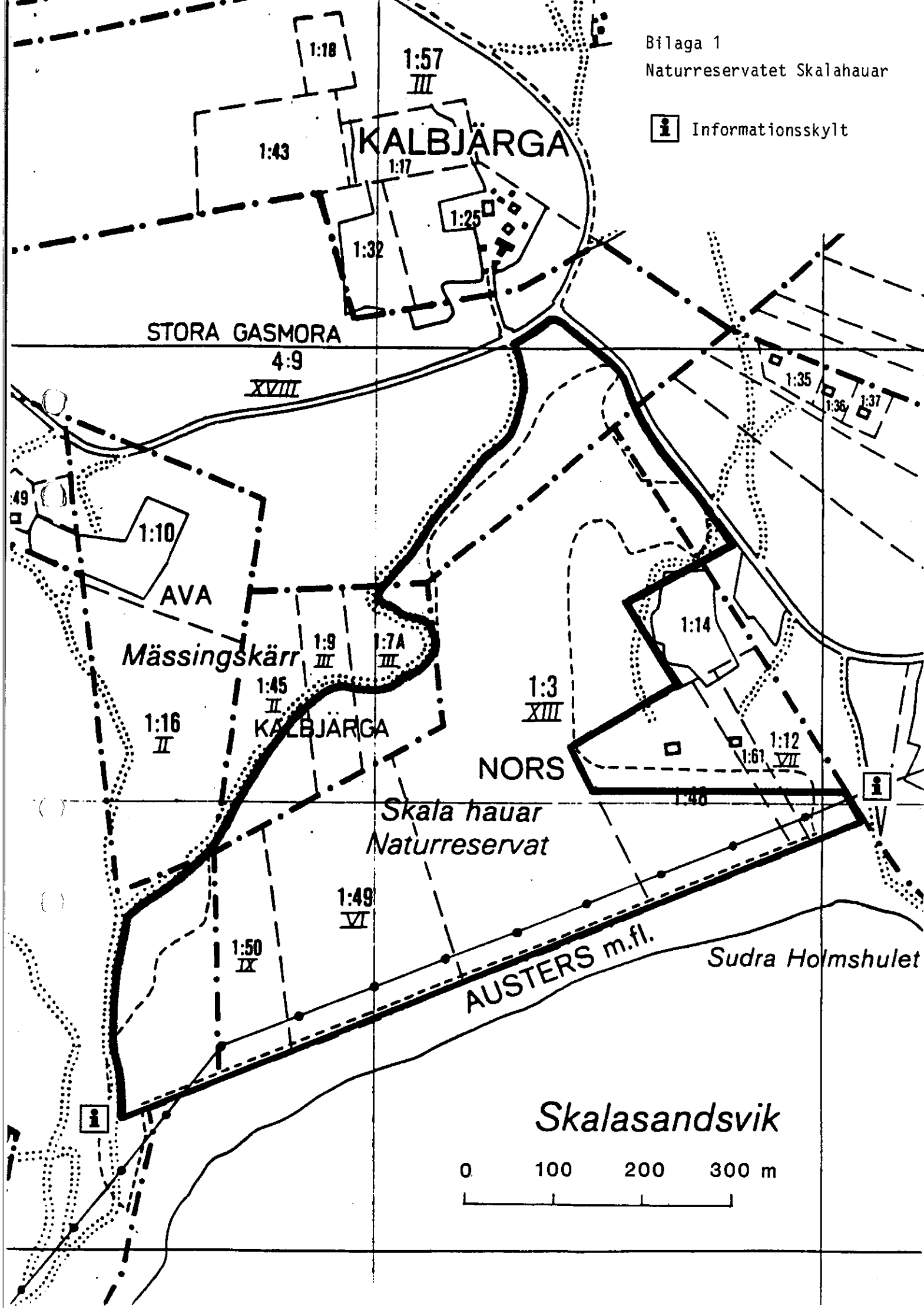
Per Hansson

BILAGOR

1. Karta visande reservatets gräns m m
2. Karta visande utbredningen av öppna sandområden som även fortsättningsvis skall hållas öppna
3. Karta visande skogens utbredning och sammansättning
4. Karta visande fältskiktets olika vegetationstyper och dessas utbredning
5. Skötselplan
6. Fastighetsförteckning
7. Hur man överklagar

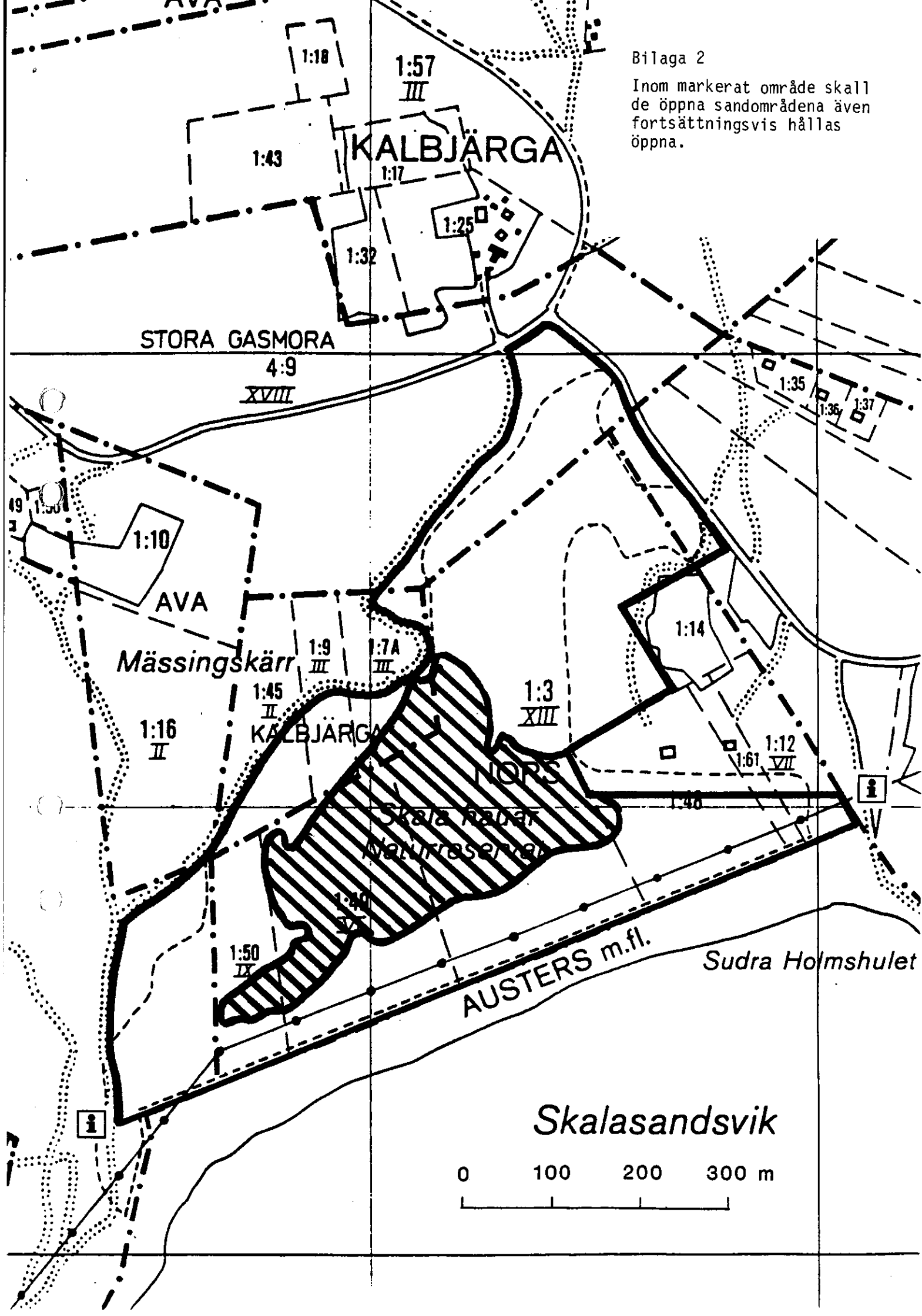

Informationsskylt

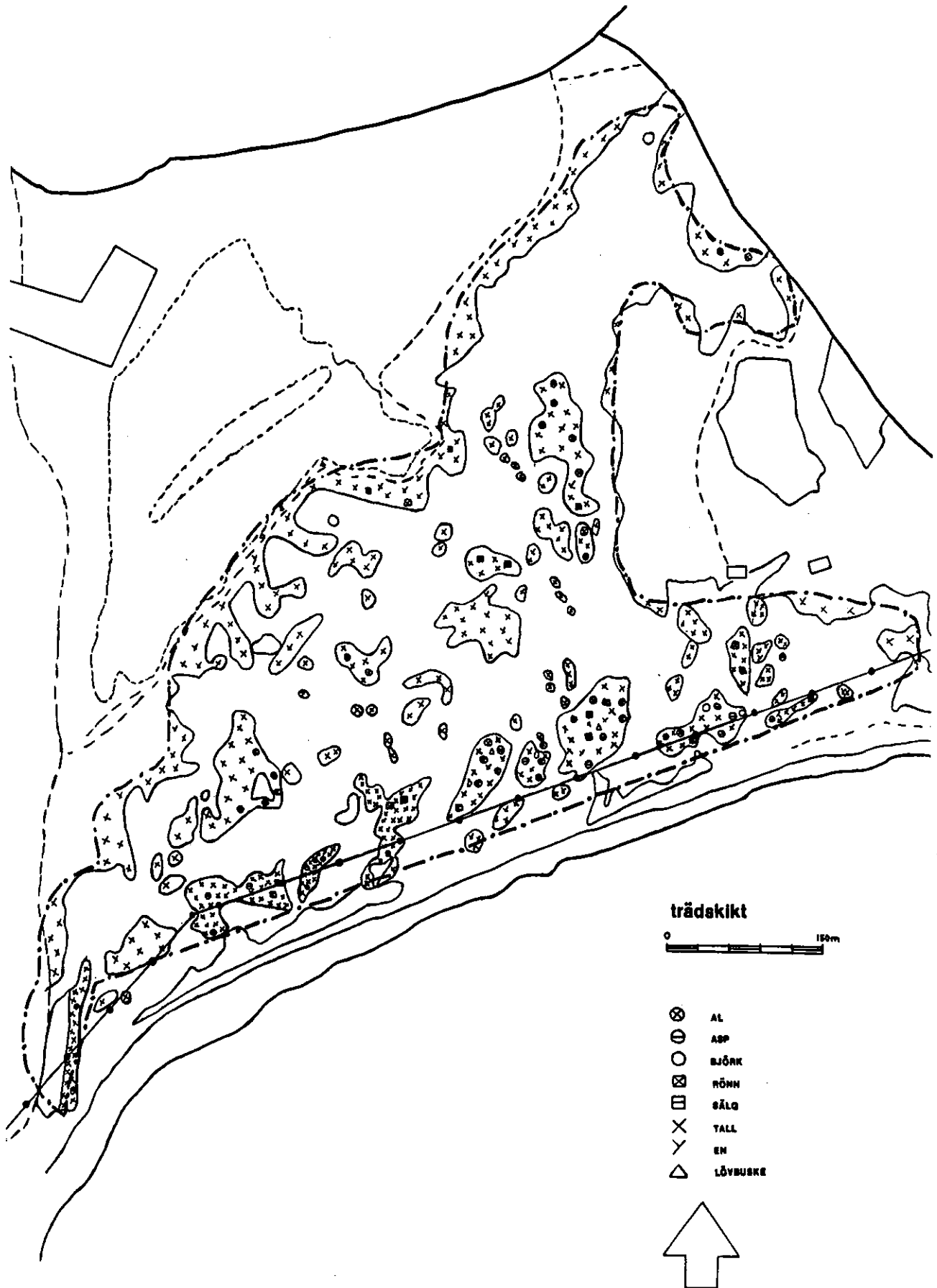
Bilaga 2

Inom markerat område skall
de öppna sandområdena även
fortsättningsvis hållas
öppna.

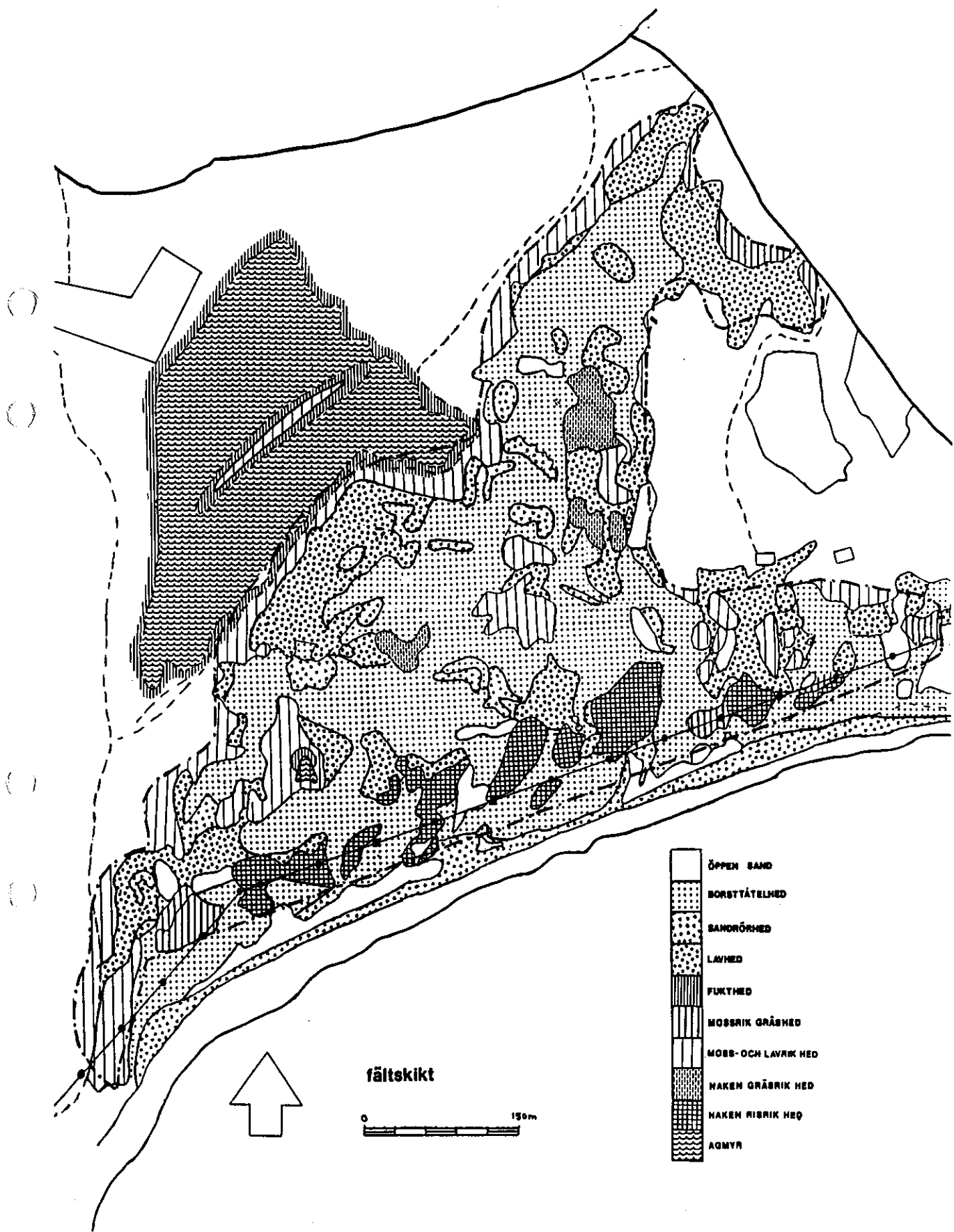
Bilaga 3

Skogens utbredning och
sammansättning

Bilaga 4

Fältskiktets olika vegetations-
typer och dessas utbredning

- ÖPPEN SAND
- BORSTTÅTELHED
- SANDÖRHED
- LÅVHED
- FLUKTHED
- MOSSRIK GRÅSHED
- MOSS- OCH LÅVRIK HED
- HAKEN GRÅSHED
- HAKEN RISRIK HED
- AGMYR

fältskikt

0 150m

Skötselplan

för naturreservatet Skalahauar, Fårö socken, Gotlands kommun

Planen fastställd 1991-09-16, dnr 231-1318-91. Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.

FÖRORD

Skötselplanen har upprättats av länsstyrelsen i Gotlands län efter samråd med statens naturvårdsverk och Gotlands kommun.

INNEHÅLL

Skötselplanen består av:

I ALLMÄN BESKRIVNING av naturreservatet

II PLANDEL, som omfattar följande avsnitt

1. Disposition och skötsel av mark och vatten
2. Anordningar för rekreation och friluftsliv
3. Tillsyn
4. Dokumentation av utförda åtgärder
5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

III KÄLLOR

BILAGOR

5:1, Ekonomisk utredning

I Allmän beskrivning

1 ADMINISTRATIVA DATA

Se beslutet.

2 GRUND FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER

Se beslutet.

3 BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Se beslutet.

3.2 Markanvändning

3.2.1 Skogs- och jordbruk

Inom reservatet förekommer för närvarande inga större sammanhängande skogspartier och därmed bedrivs heller inget mer omfattande skogsbruk. Viss gallring förekommer dock.

3.2.2 Byggnader och anläggningar

I reservatets sydöstligaste hörn står en mindre träbod.

En kraftledning löper strax innanför och parallellt med reservatets gräns mot stranden. Strax innanför stranden ligger också tre äldre betongvärn.

3.3 Tillgänglighet

Möjlighet finns att parkera fordon vid sidan av vägen ut mot Holmuddens fyr. Från denna väg löper en mindre enskild körväg ned till stranden och reservatets sydöstra del.

Man kan även ta sig fram till reservatets västra del via en mindre skogsväg, som utgår från länsväg 699. Mellan Mässingskärr och reservatets nordvästgräns löper en skogsstig.

Anlagd parkeringsplats saknas i dag helt vid reservatet.

3.4 Gränsmarkering

Reservatet har tidigare haft en mycket oregelbunden form och har i ringa utsträckning avgränsas av naturliga linjer i terrängen. Gränsen är för närvarande bristfälligt utmärkt.

3.4 Information

Ett skyltställ med informationsskylt står vid reservatets sydöstra hörn.

3.5 Sanitära anordningar

Sanitära anordningar saknas.

II Plandel

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att uppnå och upprätthålla ändamålet med reservatet, vilket innebär att man vid skötseln framför allt skall inrikta sig på att hindra att området växer igen.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Skogsmarken

Vid alla skogsbruksåtgärder skall största möjliga hänsyn tas till naturvårdens intressen enligt skogsstyrelsens föreskrifter m m till 21 § skogsvårdslagen. Liksom på övriga Gotland får slutavverkning inte ske utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, men även all röjning och gallring bör ske i samråd med skogsvårdsstyrelsen. Alla skogsbruksåtgärder skall om möjligt utföras vintertid på tjälad, snötäckt mark för att undvika skador på det känsliga lav- och mosstäcket.

För att undvika körskador bör lättare traktor, bandfordon, häst och vagn/släde eller vinsch användas vid all uttransport av virke. Enligt reservatsföreskrifterna är det förbjudet att föra motordrivet fordon inom reservatet utan tillstånd av länsstyrelsen. I samband med att tillstånd ges, anvisar länsstyrelsen lämpligt fordon och lämplig transportväg.

Vid avverkningar bör enstaka äldre träd lämnas kvar till områdets vedlevande insekter. Avverkningsavfall som grenar och ris bör lämnas kvar på platsen. Stående eller omkullfallna döda eller döende träd skall alltid lämnas kvar.

Om det blir aktuellt, bör ny skog anläggas genom naturlig föryngring. Enligt reservatsföreskrifterna får markberedning och skogsplantering inte utföras utan tillstånd av länsstyrelsen.

1.2.2 De öppna sandområdena

Vissa av de sandområden som ännu är öppna (se karta, bilaga 2) skall förhindras att växa igen genom rotryckning för hand av nyuppkomna småplantor. Denna åtgärd skall om möjligt utföras åtminstone vart tredje år.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är främst att skydda och bevara det delvis öppna flygsandområdet och dess särpräglade fauna. Eftersom naturen i Skalahauar i mycket liknar den i Ullahau, finns det knappast någon anledning att utveckla även Skalahauar till ett "uppvisningsobjekt" för naturintresserade besökare. Några anläggningar i form av parkeringsplatser, sanitära anordningar och dylikt bör därför inte uppföras vid Skalahauar.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Ändring av nuvarande förhållande är inte aktuell.

2.2.2 Information

Den gamla informationsskylten bör snarast ersättas av en ny, som tas fram av länsstyrelsen.

Ytterligare ett skyltställ sätts upp vid reservatets sydvästra hörn (se karta, bilaga 1).

3 TILLSYN

Länsstyrelsens tillsynsman svarar för tillsynen. Sommartid bör tillsyn om möjligt ske minst en gång i veckan.

4 DOKUMENTATION

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder genom att ange vilka åtgärder som har utförts, när de utförts, kostnader för åtgärderna och hur de finansierats. Även förhållanden som hotar naturvårdsintresset skall noteras.

Den lägre faunans utveckling skall följas genom återkommande inventeringar, som bör utföras med ca 5 års mellanrum. Vid inventeringarna skall även utbredningen av de öppna sandytorna karteras för att eventuell igenväxning av området skall uppmärksammas.

5 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

5.1 Ekonomisk utredning

./.
Länsstyrelsens naturvårdsenhet har gjort en ekonomisk utredning avseende de beräknade kostnaderna för naturvårdsförvaltningen. Utredningen biläggs (bilaga 5:1).

5.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.2.1 Bekostas av staten genom statens naturvårdsverk

Återkommande röjningar av de öppna sandområdena. -
Framställning och uppsättning av informationsskylt. -
Underhåll av gränsmarkeringar. - Tillsyn. - Inventeringar.

5.2.2 Bekostas av respektive ägare

Underhåll av egna byggnader och anläggningar.

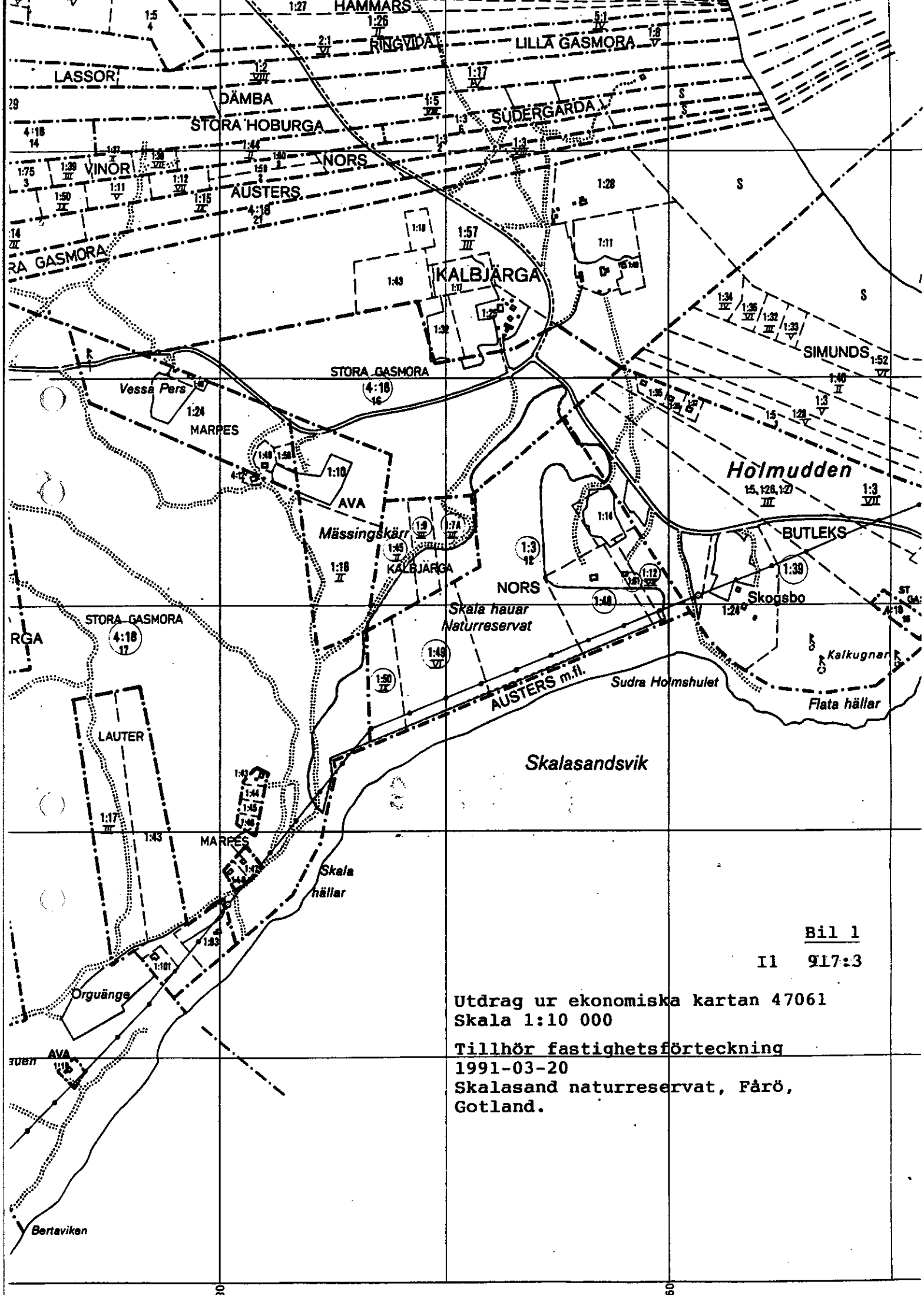
III Källor

- Andersson, H m.fl. 1987. Hotade evertebrater i Sverige. - Ent. Tidskr. 108: 65-75.
- Andersson, A. & Jacobson, R. 1984. Översiktlig naturinventering. Botanik. - Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Bergqvist, E. 1981. Svenska inlandsdyner. Översikt och förslag till dynreservat. - SNV PM 1412.
- Ehnström, B. & Waldén, H W. 1986. Faunavård i skogsbruket. Den lägre faunan. - Skogsstyrelsen.
- Ekstam, U m fl. 1984. Ölands och Gotlands växtvärld. - Natur och Kultur.
- Fåhraeus, G. 1978. Storsvampar på Fårös sanddyner. - Svensk Botanisk Tidskrift 72: 279-284.
- Gudmarsson, A. 1976. Naturreservatet Skalasand, Fårö, Gotlands län. Botanisk inventering. - SNV PM 813.
- Hallingbäck, T. & Holmåsen, I. 1985. Mossor. En fälthandbok. 2:a uppl. - Interpublishing.
- Hesselman, H. 1908. Om flygsandfälten på Fårön och skyddsskogslagen av den 24 juli 1903. - Skogsvårdsföreningens Tidskrift, häfte 5.
- Jacobson, R. 1980. Naturtyper och störningskänslighet på Fårö. - Länsstyrelsen i Gotlands län, naturvårdsenheten.
- Pettersson, B. 1958. Dynamik och konstans i Gotlands flora och vegetation. - Acta Phytogeographica Suecica 40.
- Svantesson, S-I. 1978. Översiktlig naturinventering. Geologi. - Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Landin, B-O & Brusewitz, G. 1982. Naturvandringar på Fårö. - AWE/Gebbers.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1988. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv i Gotlands län.
- Moberg, R. & Holmåsen, I. 1984. Lavar. En fälthandbok. 2:a uppl. - Interpublishing.
- Munthe, H. 1925. Geologisk översikt och Jordlagren. I: Munthe, H., Hede, J E & von Post, L. Gotlands geologi. - SGU Ser C, nr 331.
- Munthe, H., Hede, J E & Lundqvist, G. 1936. Beskrivning till kartbladet Fårö. - SGU Ser Aa, nr 180.
- Sörensson, M. 1989. Insektsfaunan i Ulla Hau och några andra gotländska sanddynområden. - Länsstyrelsen i Gotlands län.

Naturvårdsobjekt: Skalahauar naturreservat
 Gotlands kommun
 Gotlands län

UTREDNING AV KOSTNADER OCH INTÄKTER FÖR NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN
 Undantagen från fastställelse enligt 9 § naturvårdsförordningen.
 Upprättad 1991-08-30

KOSTNADER				INTÄKTER	
Skötselområde/ skötselobjekt	Typ av åtgärd	Årligt behov av arbetskraft	Engångskostnad (kr)	Årlig drifts- kostnad (kr)	Årlig in- täck (kr)
	Utmärkning av gränser		2.000		
	Informations- skyltar		4.000		
	Tillsyn inkl underhåll av skyltar och gränsmarkeringar			3.000	
	Röjning			3.000	
	Inventeringar			7.000	
SUMMA:			6.000	13.000	

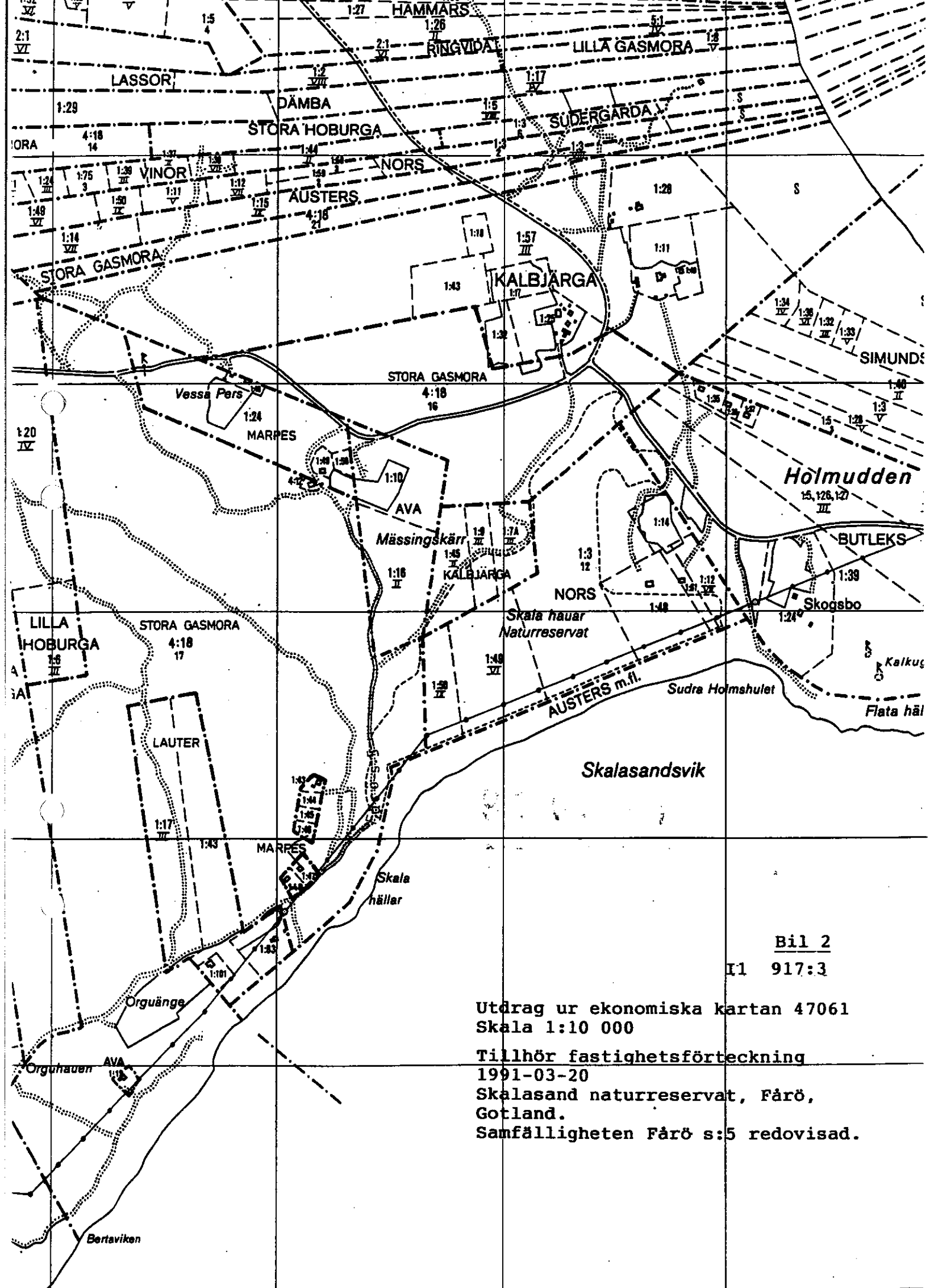

Bil 1

II 917:3

Utdrag ur ekonomiska kartan 47061
Skala 1:10 000

Tillhör fastighetsförteckning
1991-03-20
Skalasand naturreservat, Fårö,
Gotland.

Bil 2

I1 917:3

Utdrag ur ekonomiska kartan 47061
Skala 1:10 000

Tillhör fastighetsförteckning

1991-03-20

Skalasand naturreservat, Fårö,
Gotland.

Samfälligheten Fårö s:5 redovisad.

VIKTIGT MEDDELANDE TILL DÖDSBO

Dödsbodelägare, som mottar handlingen, är skyldig att utan dröjsmål underrätta övriga delägare om detta. Om boutredningsman har förordnats, skall handlingen överlämnas till denne.

Formulär A

HUR MAN ÖVERKLAGAR HOS REGERINGEN

Om Ni är missnöjd med länsstyrelsens beslut, kan Ni överklaga detta hos regeringen, miljödepartementet.

Det gör Ni genom att i brev till regeringen

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret) och
- redogöra för dels varför Ni menar att länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet skall ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Brevet skall lämnas/skickas till länsstyrelsen och inte till regeringen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer är:

Länsstyrelsen i Gotlands län Tel 0498/921 00
621 85 VISBY

Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev inom tre veckor från den dag Ni fick beslutet, annars kan Ert överklagande inte tas upp.

Om något är oklart, så ring eller skriv till länsstyrelsen.